

D. ANTONI DE MINOVES Y SERVÓS

DEBER es del periodista contribuir per tots los medis possibles á generalisar lo coneixement d'aquells fets y d'aquellas personas que d'algun modo han marcat una época memorable en la vida dels pobles ó ls han fet serveys de regoneguda importancia. En tal concepte, tenim una veritable satisfacció en trasportar en nostras columnas, prenentla del il·lustrat periódich que ab lo títol de *Cádiz* y en la hermosa capital de son nom, va dirigir durant alguns anys la inspirada poetisa Patrocini de Biedma, la biografia del Sr. D. Antoni de Minoves y Servós, Alcalde major de la Orotava en la época en que Santa Creu de Tenerife tingué la envejable sort d'afegir un inmarcessible llorer á la corona d'Espanya al lluytar atrevit per sa independència al abrich de la gloriosa bandera que tremolava en sos marlets.

Noms com lo del Sr. Minoves, recte magistrat y decidit patriota, en qui 'l compliment fidel de sos debers corria unit al desinterés mes hoable y al mes encés amor á sa nació, no es just que permaneixin en l'oblit. Compartir deu lo fill il·lustre de Catalunya, la gloria de la memorable diada del 25 de Juliol de 1797 ab aquells héroes que ocupan preferent lloch en l'altar de nostres recorts. En los llorers de Gutierrez y de Castro y de tants altres, hi té envejable part lo valent Alcalde major de la Orotava. Per aixó tenim mes satisfacció en publi-

car sa biografia y en fer eixa manifestació de nostres sentiments, justament en lo dia que celebra Santa Creu de Tenerife lo 88 aniversari de sa victòria sobre la poderosa esquadra d' Abonkir y Trafalgar.

Y ja que per plausible coincidència resideix actualment entre nosaltres lo Sr. D. Domingo de Mínoes y Ortiz, net del il·lustre català que tan activa part prengué en la defensa d' eixa plassa, á darrers del sigle passat, deber nostre es dedicarli en eixas ratllas lo testimoni de nostra respectuosa consideració.

Diu aixís la biografia á que havem fet referència:

«A voras del Flamisell, petit riu que corre per territori ilerdense y á pocas horas de Sort, s' hi descubria á mitjans del sigle XVIII una modesta torre, en quina cara principal s' ostentava orgullós y revelant una existencia de mes de vuyt generacions, un blasó quins detalls envejarian segurament molts títols nobiliaris d' aquella época.

La torre que 'ns ocupa 's trobava unida á una petita casa sobre quina porta blasonavan de sa noblesa antiquíssima 'ls Güell. (1) nom ab que era coneguda en la comarca la il·lustre familia que vivia en la finca.

Los habitants de la torre y casa havian disfrutat en altre temps de gran fortuna, mes las guerras que ensangrentaren mes d' un cop las inmensas planurias y aspres montanyas de la avuy provincia de Lleyda, mermaren de mica en mica la riqueza dels Güell, y allá en l' any 1735 la decadencia havia arribat á son terme.

La que en altre temps fou opulenta estava per sos tapissos, mobles, vaxellas, pinturas y armas, arribá á convertirse en modesta habitació, y las injurias del temps y la ma destructora del home s' encarregaren d' aterrar poch á poch una gran part d' aquella preciosa morada, fins reduhirla en 1740 á una casa de pobríssim aspecte, aixó sí, mostrant sempre que aquella pobre llar havia sigut temps enrrera, alegría, encant y orgull dels primitius habitants que tingueren la sort de gosarhi 'ls temps de prosperitat y grandesa.

Quan succehia 'l cas que anem á contar, la torre ja havia desaparegut, y sas runas las aprofitaren los vehins pera tancar sos horts y arreglar sas fincas.

(1) Güell no era l' apellido que usavan los individuos d' aquella familia. Era un motiu quin origen no ha sigut possible descubrir, á pesar de las investigacions que s' han fet.

La torre dels Güell estigué situada en lo carrer que avuy porta 'l nom de Sant Sebastià

Lo lloch ó poblet que 'ns ocupa es una humil barriada que sols tenia en 1740 onze cases de construcció regular, una iglesia parroquial baix l'advocació de Santa Maria del Boix, y 'l vehinat que no passaria de vuytanta ànimas.

Lo nom d'aquest lloch es Monrós (provincia de Lleyda), perteneix al bisbat de la Seo d'Urgell y al partit judicial de Sort y limita son terme municipal ab Torre de Capdella, Aux, Gramenet y Beramuy (3 lliguas de Sort y 30 de la capital de la provincia).

Corria, donchs, l'any de gracia de 1746.

Vivia en la casa Güell un honest y honradíssim matrimoni que mereixia 'l general respecte de sos vehins, no tan sols per sas virtuts, si que també per la tradició nobiliaria, cosa tan tinguda en compte en aquella época.

Fruyt d'eix matrimoni 'n fou un noy que al rebre las ayguas del baptisme se li posà 'l nom de Antoni.

Los primers anys de sa infantesa 'ls passà al costat de sos estimats pares, mes quant tingué la edat necessaria pera ingresar en la escola, fou enviat á un oncle seu, capellà virtuós y que gosava d'una reputació envejable per son talent.

Rebuda que tingué la instrucció primaria, passà á Cervera y mes tart á Huesca, y en lo trascurs de nou anys cursà ab l'luhiment la Filosofia, Lleys y Canons, arrivant á distingirse tant, que se li encomanà la substitució en alguna Cátedra y autorisació pera donar repassos privats, tot lo qual va desempenyar ab gran acert y sens cap retribució, puig ni son origen noble ho permetia ni sas aspiracions tampoch: estimava la gloria y 's creya satisfet lograntla.

En la universitat Sertoriana obtingué 'l grau de Batxiller en Lleys. En ella y en lo col·legi imperial de Santiago, acudí á las reunions académicas que llavors se celebraren, deixan posat son nom á gran altura y arrancant moltíssims aplausos al claustre.

En 3 de Juliol de 1775, se passà advocat en la Real Audiencia de Catalunya, y havent passat á Sort per negocis de familia, arrivà á suplir al Jutje y al Asesor, no essent menos meritoris los serveys que desinteressadament oferí en varias ocasions al Gobernador de la Vall d'Arán y á altres senyors jurisdiccionalis.

En 10 de Setembre de 1781, aixó es, quant tenia 34 anys d'edat, y regnava en Espanya lo Rey Càrles III de felis recordansa, quin trac-

te pera triar empleats era tant sabi, lo personatge què 'ns ocupà fou elegit pel monarca y agraciat ab la vara d' Alcalde major de la ciutat de Las Palmas (Canarias), de quin carrech prengué possessió en 22 de Juliol de 1782, servintlo fins á 17 de Novembre de 1791.

Consta en documents oficials, que durant lo desempenyo de dit càrrech obtingué las generals simpatías del Capitol y naturals del pais per la rectitut ab que administrá la justicia, la serietat é imparcialitat que imprimí á tots sos actes y per posar de sa part quant fou necessari pel benestar d' aquells habitants.

A ell degué Las Palmas subjectar los danys que causavan los bar-ranchs en época d' avingudas, y quant ocorregueren las epidemias de 1783 y 1784, ell acudí á tot arreu, portant lo consol al trist, proporcionant aliment á las classes pobres y adoptant acertadíssimas providencias pera mantindre l' ordre públich.

Ab ocasió de la esterilitat que sofriren los camps, doná á coneixer sas grans facultats previsoras fent frente al ènemich terrible que ameenassava acabar per fam ab los habitants de la isla.

En fi, foren tants sos serveys, que 'ls habitants pregàren al Rey d' Espanya pera que no tingués efecte sa traslació á altre part; mes lo monarca, á quin coneixement arrivàren los mèrits del Alcalde major de Las Palmas, no pogué accedir á las reverents y repetidas súplicas, y en sa virtut D. ANTONI DE MINOVES Y SERVÓS passá en 1 de Desembre de 1791 á pendrer posesió de la VARA MAJOR de la Vila de Orotava, en Santa Creu de Tenerife (Canarias), y desde aquesta fecha fins á 10 de Juliol de 1799 prestá immaculats serveys al Rey y á la pàtria.

Lo dia que Minoves abandoná Las Palmas, fou de greu dolor pera 'ls habitants, distingitse en las demostracions de carinyo y respecte, lo clero y 'ls pobres.

En Orotava regentá, donchs, la Real jurisdicció, y sens faltar á las lleys del més puríssim decoro, renunciá á sos sous y emoluments de deu anys. Durant son pas per Orotava doná terme á molts plets que arruinavan als litigants, procurá 'l foment dels bens de *propis*, feu transitables los carrers, empedrantlos convenientment, liquidá y feu efectius grandiosos deutes que 'ls censals devian al Comú, posá al corrent los tributs y conseguí que 'ls sorters y masienchs paguéssen lo degut cànon ab arreglo á lo que conresavan, mirá per la conservació dels fondos públichs del partit, y va fer mes encara; desafiant los perills qu' oferian los camins en épocas de rigor, y atravessant per alts

monts cuberts de neu, se presentá en alguns pobles y conseguí arreglar sos Pósitos, feyna prou delicada y dificultosa per tenir que lluytar ab los especuladors que destrossavan los pobles.

Desempenyá ab notable acert difícils comissions que li encomanaren los Supremes Consells, Cambra de Castella, Real Audiencia de la provincia y son Regent, y altre de no menos importancia que li doná 'l comandant general de la mateixa, resplandint en tots sos actes zel, integritat é intatxable puresa.

Sapigut es, que ab motiu d' haver sigut guillotinat en 21 de Janer de 1793 lo rey dels francesos Lluís XVI, la nació espanyola declará la guerra als nets de Sant Lluís.

Nostres exércits traspassáren la frontera é internantse en Fransa cometéren tota mena de tropelías y s' apoderáren de varias plassas de guerra.

Regnava en Espanya Càrlos IV, y era son afavorit lo funest don Manel Godoy.

En 1695 los francesos féren un suprém esforç y conseguíren treure de son país las tropas espanyolas; s' apoderaren d' una gran part de las provincias Vascas, entráren en territori català per la Junquera y Vall d' Aran y s' apoderáren també de la llavors importantíssima plassa de Figueras, la que no 'ns retornáren fins després de la vergonyosa pau pactada entre abdos païssos, humiliació que sufri Espanya y á Godoy li valgué 'l títol de *Príncep de la Pau*.

Si la memoria no 'ns enganya, creyem haver après que entre altres de las imposicions que se 'ns féren, hi havia la condonació de la part espanyola en la isla de Sto. Domingo; la indemnisació de vint y vuyt millons de rals, quinze navilis de linea ab artillería y gent quant Fransa ho demanés pera socorrers en cas de trovarse ab guerra ab altre nació, y á mes setze mil infants y vuyt mil plassas montadas. Era Rey d' Espanya, repetim, D. Càrlos IV.

Conseqüència d' aquella desastrosa guerra fou que la nació francesa mirés cobdiciosament la possessió de las Islas Canarias.

Advertits los naturals de Santa Creu de Tenerife, posárense en estat de defensa y allavors apareix l' Alcalde major de Orotava, figurant en primer lloch. Ardent en puríssim amor pátri y excitant als islenys á la defensa, 'ls hi proporcioná armas, eynas y material pera fabricar-ne á qui no 'n tingués; fabricá per son conte centenars de dallas, de las que encara se 'n conservan moltes; acopia blat y blatdemoro; estableix los molins fariners necessaris y ofereix á las autoritats mili-

tars sa sang y tot lo calor de sa vida, pera lluytar ahont se li mani, jurant morir, abans que véurer un tros de la pátria en poder del enemich.

Acavada la guerra ab la Fransa, Godoy, inapte sempre en tots los negocis d' Estat y per fútil pretext, obliga á son rey á declarar la guerra als inglesos.

Aquest home funest, origen de grans desastres per la noble nació espanyola, desastres que s' gronxan damunt las onadas de S. Vicens y Trafalgar, y que no s' han esborrat encara de las fortalesas y camps de la Península, al aconsellar al Rey aquella guerra, oblidá que no teniam prous esquadras pera combátrer á tant poderós enemich.

Las Islas Canarias fóren objecte de la atenció d' Inglaterra.

Vejam l'Alcalde major de Orotava, D. Antoni de Minoves y Servós, quín paper desempenya en lo periodo de la guerra anglo-hispana.

Una poderosa esquadra inglesa 's presenta davant de Santa Creu de Tenerife. La manava l' almirall Nelson. L' objecte d' aquell valent mariner era apoderarse del Arxipélach, qu' era llavors dipòsit de grans carregaments provinents d' América y Asia.

La plassa s' trobava en malas condicions de defensa.

Hi hagué, com es natural, reunions pera resoldre la situació grave en que s' trobava la ciutat, y com no hi haguessen acorts decissius en las primeras que s' celebraren, van cridar al Alcalde de Orotava pera ohir son consell, que com sempre, tots los seus eran tinguts en molta estima.

S' hi presentá dit Alcalde, fou escoltat, y efecte de sos consells, convinguéren en resistir de totas maneras.

Autorisat aquell patrici pera obrar incondicionalment, pogué, en breu temps, facilitar queviures, armas, municions y considerable refors d' homens. Va dirigir obras de fortificacions guarnintlas convenientment, nombrant los comandants en virtut de facultats rebudas del Consell, del que n' era president l' ilustre y lleal general governador de la plassa, senyor Gutierrez; en fi, va fer tot quant podia esperarse d' un home que tanta celebritat venia adquirint en los punts subjectes á sa jurisdicció autoritaria.

Pera coneixer lo que va succehir en aquella plassa de guerra y sa badia, recomanem al lector un llibre que fa poch vejé la llum pública y que porta per títol *Las Islas Canarias á vuela pluma*, producció de nostre particular amich lo Sr. Marquez Perez de Aguiar.

Nelson, va desembarcar dos mil homens y molts canons.

Lo desenllás d' aquella empresa fou fatal pera 'ls inglesos. Nelson hi perdé un bras, veyent enfonsarse 'l *cutler Zorra*, de catorze canons, pérdrers centenars d' homens entre morts y ofegats, y passar per una humillant capitulació.

Santa Creu de Tenerife 's vejé lliure del enemich y continuá enlayrada y gloriosa la bandera espanyola sobre las fortalesas de la plassa.

Tots los habitants meresquéren bé de la pátria, però molt especialment Gutierrez y Minoves. L un manant y l altre executant.

Antoni de Minoves y Servós, es aquell que vejé la llum demunt dels enrunats restos de la torre dels Güell.

Minoves demostrá en totas ocasions un decidit amor á la independéncia pátria, y aixó 's justifica ab sos actes en lo bloqueig de la plassa de Santa Creu.

Son nom vingué mes tart á quedar en la fosquedat, y tant es aixís, que havent mort en Barcelona en 1808, essent Alcalde major de tant important ciutat, no existeix en cap cementiri lápida ni altre recort que perpetúe son nom.

Tota la recompensa que rebé Minoves, fou una demostració d' agrado feta per l' autoritat militar de la isla en aquells dias y en nom del Rey. Com á bon espanyol ne tingué prou ab aixó Minoves y 's considerá massa recompensat ab haver sigut lleal á sa pátria.

Passat aquell periodo guerrer, lo Governador del Consell de Castella en 1798, comissioná á Minoves pera que 'ls habitants de son terme jurisdiccional complissin ab certs debers que exigian algunas Reals cédulas. Algunas eran de laboriosa execució, però Minoves vencé obstacles y realisá á satisfacció del Consell y dels habitans la delicada missió que se li confiá.

En las Islas Canarias deixá impereceder recort com á funcionari actiu, celós y honrat. Com á particular tot lo que tenia disponible per éll ho dedicava á obras caritativas.

En 1799 fou proposat pera la Vara de la ciutat de Alhama (Granada), y en dit càrrech complí de la mateixa manera que en Palmas y Orotava, divent fer present que sapigué evitar grans mals á conseqüència de la fam de l' any 1804, conseguint sostenir lo preu del pa mes barato que en cap altre poble granadí. També sapigué evitar la propagació de la peste, que, desenrotllada en Málaga, amenassava invadir lo poble d Alhama.

Al cumplir los 60 anys d' edat, lo Rey, prévia consulta ab en Mi-

noves, lo nombrá Alcalde primer de la ciutat de Barcelona, de quin càrrech prengué possessió en 11 de Janer de 1806, desempenyantlo á satisfacció general En dita ciutat atacat d' un agut sufriment entregá son ànima al Creador, deixant en successió un noy nascut en Santa Creu de Tenerife.

La pàtria que no pot deixar passar desapercibuts lo nom y las virtuts de sos bons fills, creyém que no deixarà de tenir en conte los serveys de Minoves y algun dia li dedicarà un recort.

Tenim entés que en lo poble ahont nasqué tant ilustre patrici, 's tracta de perpetuar son nom colocalant una lápida en la casa Güell.

Nosaltres, al dedicarli eix article fet á la lleugera devém alegrarnos per haverlo il·lustrat ab lo retrato de 'n Minoves, que 'ns ha facilitat son únich net D. Domingo de Minoves y Ortíz, avuy gefe d' Administració en un dels departaments centrals d' Hisenda y gefe que ha sigut de la Intervenció de la Administració económic a d' eixa provincia.»

(De *La Opinion* de Santa Creu de Tenerife.)

AL MONT-BLANCH

A atronadora veu del majoral acabava de ressonar en la porta de nostra fonda de Ginebra, cridant per darrera vegada als que volguessin anar á Chamounix.

Dalt de la llarga y elevada jardinera que á pochs passos d'ell estava aturada, hi bullia un conjunt d'animats excursionistas, que ab impaciencia viva esperavan s'ocupés la devantera del cotxe, únich lloch que d'aquest quedava buyt, pera emprendre 'l llarch y hermós camí. Poch temps tardaren en complirse los desitjos per tots nosaltres manifestats, perque, ocupats los dos asientos del ventilat cupé, á trench d'alba d'aquell sereníssim jorn d'Agost del any 1883 ja anavam en direcció de *Chamounix*, ahont deviam arribar quan las tenebras de la nit s'haguessin extés sobre la terra.

—¿Trobarém allotjament?—foren las primeras paraulas que vaig dirigir al majoral que tenia al costat.

—No s'espanti; he prou que 'n sobran d'hôtels.

Sossegat per aquest costat, vaig insistir, preguntantli sobre 'ls punts que deviam atravessar avants de trobarnos al peu de l'elevada montanya de neu.

—Ara—digué,—arribarém á Sallanche. Allí hi ha cambi de cotxe.

—¿Es á dir que prompte ja hi arribarém?

—Bé, prompte, prompte, sí;... d'aquí dotze ó tretze horas.

LA RENAIXENSA.—Any XV.

Al escoltar aquestes paraules vaig mostrar mon enuig arrugant lo front y dirigint una compasiva mirada al dur coixí, ressignantme á permaneixer impassible sentat en aquella incómoda banqueta.

Pocas horas feya que las blavosas ayguas del Leman havian desaparegut de nostra vista amagantse en tancadas valls, quant á pochs minuts de deixar á la dreta lo llogaret de Chêne, atravessavam la frontera francesa, entrant en la Saboya.

La Saboya, avants de que una fatal cessió l' anexionés á Fransa, era un dels Estats Sardos més rics, al temps que de gran importancia. Tenia una població de mes de 600.000 habitants á més d' una riquesa incomparable en minas de ferro, coure, plom y plata.

Quan los animosos cavalls del cotxe atravessavan l' únich carrer d' una pobla desenrotllada prop de la carretera abont transitavam, una munió de quitxalla pobrement vestida se posá á correr al detrás nostre, y movent brassos y enlayrant llurs barrets, proferian paraulas pera la major part de nosaltres incomprensibles, mes á jutjar per los mohiments ab que acompanyavan sas espressions, pareixia que demanavan una almoyna.

A instancias d' alguns passatjers conseguirem del cotxero que 's deturés lo carruatje y á las horas reunint á alguns d' aquells petits saboyans los hi demanarem entonessin una cansó.

—Lo cant de Saboya, digué un d' ells, y despenjantse del bras un acordeon, cantá una melancólica cansó, en la que al final de cada una de las estrofas que la formavan, repetia un plany pera sa desventurada pátria.

Reflexionava sobre l' amor á la mare pátria que aquells petits saboyans ja acariciavam, quan lo cotxero al temps que 'm tocava pel bras, me deya fent parar lo carruatje.

— Havem arribat á Annemane.

Aquest punt també pertenesqué á l' Italia. En mateix ayre de tristesa que en la petita població que fa poch deixárem s' imprimia en los dismantellats y senzills edificis d' eixa població. En Annemane deviam permaneixer un' hora á fi de renovar lo tronch. Al dir dels mossos de quadra, aquesta operació no podia ferse en ménos del temps fixat.

De mal grat baixarem novament de la jardinera, y mentres arribava l' hora pera seguir la marxa, nos dirigirem vers un dels carrers de la població al cap del qual distingiam un edifici que tenia la aparenencia d' iglesia.

Las casas que formavan aquell carrer tenian molta semblansa ab las petitas cabanyas que hi han pels vols de Ginebra; arrivarem fins al peu d' aquell edifici que verdaderament era una iglesia, pero las portas d' aquella encara no s' havian obert en aquell jorn.

Sentats al peu dels grahons que hi havia pera pujar á la porta principal, hi trobarem á dos pastors que cuydavan d' uns pochs bens.

—¿Sou d'aquí? los hi preguntarem al trobarnos frech á frech ab ells.

—Si, d' aquí; d Italia, digué lo més jove.

—¿També vostres familias viuhén en aquesta població?—insistirem nosaltres.

—Oh, nó; ellas resideixen en Tribourg; nosaltres recorrém los Alpes durant bona part del any, fins que are, al comens de las neus, nos dirigim cap á nostras llars.

—¿Quina vida! ¡Quín fatích si cada dia haveu de pujar aquestas atrevidas rampas!

—No, recorrém los Alpes durant l' estiu sens baixarne may, no mes que quan las neus comensan á envolcallar los pichs més elevats nos fan buscar nova morada á baix al plá. Llavors es quan celebrem la festa del *rodil*, especie de adeu que 'ns doném los pastors d' aquestas serras.

—¿Y en qué consisteix aquesta festa?—preguntarem nosaltres mostrant cada cop més interés per las paraulas d' aquells senzills pastors.

—En una modesta reunió en la que celebrém durant tres dias variadas festas, passada qual época baixem al plá pera anárnosen á nostras casas,

—¿Y ahont vos reuníu?

—Alli dalt, en la *Punta de gel*—contestaren senyalantnos un pich elevadíssim y cobert per la neu.

En aquest moment aparegué al nostre devant una dona vestida ab una bata que ab prou feynas li arribava als genolls; cubria son cap un casquet de palla pareseut á un cabás, y per tot adorno un ram de flors naturals coronava la copa del barret.

La recent arribada nos mirá de fit á fit, nos preguntá si eram dels *touristes* y 'ns digué que 'ls demés companys 'ns esperavan.

Despedirem als amables pastors, desitjántlosi molta sort, y tornarem á ocupar nostre lloch en la jardinera.

Lo majoral feu petar la tralla y ben prompte un núvol de pols nos separá de Annemane.

Des que s' ha deixat aquesta població, fins que s' arriba á Conta-

mina, lo camí se fa agradable é interessant per moments. Allí, al peu mateix dels atrevits Alps, sota mateix de la *Punta de gel*, s' aixeca un desmoronat castell quals runas ennegridas per lo transcurs del temps y quals parets batudas per lo vent recordan l' antich temps dels senyors feudals.

—Ja se 'l pot mirar be,—me deya un dels passatjers—es grandíós; conté una pila de salas y una de sas més grans maravellas es una gruta que passant pel interior de la montanya va á parar als marges del Arve, riu caudalós que prompte trobarem.

Volguí mirarlo de nou, pero ja haviam tombat per un fondal vehí y sols d' aquell castell n' conservava lleugera imatge.

Espessos boscos, montanyas estérils, valls ombrívolas, cascadas impetuosas; héus aquí lo conjunt dels grans quadros que s' admiran del bell panorama que forman tota aquella agrupació de maravellas que adornan lo llarch camí de Annemane á Contamina.

Nosaltres desde dalt de l' alta banquetta contemplavam embadalits tot aquell munt de tresors que desapareixian de devant nostre coberts per las tenebras com si nadessin en un mar de núvols. Allá al lluny—més de lo que voliam—se destacava lo Mont-Blanch. Algunas montanyas nos separavan encara d' aquesta inmensa mole de neu, y prou que ab gréu dolor preguntavam al majoral si havia equivocat lo camí, per quan semblava que en lloch d' acostarnos á la montanya, objecte de nostre viatge, nos n' allunyavam.

—Ja tornarà, nos explicava encenent una pipa de boix —per la nit, prosseguí—ja serém á Chamounix.

Ningú s' hauria arribat á presumir que 'ns haguessim trobat prop de Suissa en aquell dia d' Agost. La calor que 's sentia s' anava fent gradualment intensa, tant, que ja comensava á penedirne d' haver fet provissió d' abrichs.

—No han de ferli nosa—me digué un senyor francès que s' havia enterat de mas paraulas. — La calor que sentim se deu á lo baixos que 'ns trobem; deixi que aném pujant y á las horas notará com se refresca l' atmósfera.

Efectivament, noti que haviam baixat una pila de metres. Lo pich de la *Pirámide de mole*, que al devant se 'ns presentava, qual punta 's troba á 5.740 metres sobre 'l nivell del mar, estava molt mes alt que quan lo distingirem al sortir de Annemane.

Minuts després feyam parada en la petita vila de Contamina, de pobre aspecte, conservant encara fortas y antigas murallas y en qual carrer central que atravessarem, vaig contar fins una vintena de rellotjers.

Los habitants d'aquesta població anexionada á la Fransa aparegueren á nostre pás á las portas de llurs habitacions, registrant ab dolsa mirada l'interior del cotxe. Després se llevaren lo sombreros y al pérrens en lo lluny de la carretera encara vejerem als noys que agitavan los mocadors en l'ayre...

No 'ns haviam donat compte del llarch camí que haviam recorregut, quant de moment la claror que disfrutavam se cambiá per una foscor que gradualment anava extenentse.

Comensavam á penetrar dins d'una gruta formada per frondossos arbres entrellassats y entre qual espessor corri 'l caudalós Arve cobert en molts punts per la sélva verge que s'extenia cap dins del bosch.

Al passar propet dels Alps, l'Arve s'engroxeix molt, sobretot al comensar l'estiu, quant las neus se fonen en los pichs mes atrevits d'aque las serras. Molts cops las avingudas d'aquest riu son tant impetuosas, que inundan la major part del camí, impossibilitant las comunicacions entre 'ls vehins de las poblacions enclavadas en los marges oposats del riu.

Un crit d'entussiasme sortí de la boca de tots los *touristes*. Nostres miradas se dirigiren totas á un mateix punt; nostres ulls contemplavan lo Mont Blanch.

Majestuós, blanquíssim, coronat per un horisó blau, s'aixecava devant nostre l'elevada montanya, quals punxaguts pichs s'enlayravan al cel com si rendissen homenatge al Creador de tantas maravellas.

Feyan vuyt horas que haviam sortit de Ginebra. Una quarta parada nos feu sapiguer que arribavam á Balme, y que allí, pochs metros avans d'entrar á la població, hi havia una deu d'ayguas sulfurosas.

Del peu d'aquesta font parteix un caminet estret que conduheix á la cova de Balme, qual entrada está á 228 metros sobre l nivell del Arve.

Deixàrem Balme y á poca distancia entràrem en un corredor format per rectas y altas rocas. En las revoltas d'aquell estret y tortuós camí sentirem un soroll com lo que produheix un riu al despenyarse d'una montanya. Cada volta que avansavam escolltavam ab més forza aquell soroll, però may podiam donar ab sa causa.

—Será efecte del tornaveu, alguns nos deyam.

—No, perquè no se sent lo soroll del cotxe—objectaven alguns.

—Deurà ésser lo Arve que corre darrera d' aquest rocam—afegian los demés.

En tot aixó lo majoral reya y callava; ell segurament ho devia saber y 'ns preparava una grata sorpresa.

Efectivament, al poch rato 'ns senyalava una montanya y al girar per un fondal vehí presenciarem una catarata que 'ns sorprengué moltíssim.

—La catarata d' Alpenag—digué 'l majoral—formada d' un llach que hi ha dalt d' aquestas montanyas. Es impossible pujar fins hont se troba la gran extensió d' aygua, que va filtrant per dins de la roca, haventla foradat, á copia de temps, per lo punt d' ahont s' escapan las ayguas que produheixen la catarata. Aquesta roca pren lo nom de *Roca morta* y la overtura está designada ab lo nom de l' *Escapador del estany*.

A pochos kilòmetres d' aquest saltant d' aygua s' hi exten una reduhida vila; una població tant petita, que ab dificultat s' apercebeix lo campanar de l' iglesia, fundada per los cartuixos.

Llogaret de Sant Martí s' anomena aquesta agrupació de casas situadas al peu del pich de Warens, que s' alsa á 2.500 metros. Los habitants, pastors en sa majoria, moran durant bona part del any per las montanyas vehinas.

En aquest punt noti un acte religiós que per l' estrany vaig traslladar á ma cartera; me refereixo á un enterro.

Sobre d' una especie de carret voltat de ramells de flors vegí lo cadávre d' un noyet, envolcallat ab un blanquíssim drap brodat. Al devant del carro fúnebre hi anavan uns quants noyets tirant flors y vestits ab un cosset blanch y un barret de palla. Tancava la comitiva un capellá cobert ab una capa blava y seguit d' uns quants noyets, vestits del mateix modo que 'ls que anavan al davant: eran acompanyats per varis individus embolicats ab llargas mantas y descoberts de cap.

Segons explicacions del majoral, un cop arriban al cementiri, col·locan las flors sobre 'l cadávre, s' agenollan, s' emportan lo drap brodat y abandonan la morada fúnebre.

Després de sortir d' aquesta vall atravessarem un pont aixecat sobre l' Arve, á qual extrém hi ha un monument rematat per una estàtua erigida en l' any 1824 á la memoria del rey Càrls Felix de Cerdanya, en recort dels dichs que feu construhir pera contenir los

danys que las constants invasions del riu ocasionavan en aquella comarca.

A pochos passos d'allí hi havian las primeras casas de la població de Bonneville.

Deixém que mudin las cavalleries mentres nos interném dins de la població, que té l'especte de ciutat important.

Encara no haviam posat lo peu en lo terrenó d'aquella població, quant un home com si conegués nostra intenció nos preguntá si necessitavam un acompanyant. Ab prou feynas lograrem desempallegarnos d'ell, y un cop lliures emprenguérem lo camí per lo bonich y espayós *boulevard* de Félix de la Cerdanya.

Una cosa digna de notar trobarem en tots los habitants de Bonneville. Los fills d'aquesta ciutat se distingeixen per tenir grossos gells.

Al cap de vall d'aquest carrer, remontantrnos á una petita montanyeta descobrirem un castell, d'origen històrich, segons asseguran los comarcans.

Un cop dalt de la part superior de la muralla pot contemplarse lo riu, que 's despenya uns quants metros sota de la població, y la brumera que fa inunda d'un núvol de vapor y forma un dels quadros més bells que 's veuen en la pintoresca ruta de Ginebra á Chamounix.

Sallanches, vila á la que arrivarem una hora després, y allí ahont deviam cambiar de cotxe, es una població antiga, bonica com tolas las que 's troban pel camí y pintoresca com las que s'encontran propet de la Suissa.

Aquesta vila la fan interessant las montanyas que la tancan y en qual vall hi ha una munió de tornaveus.

Al deturarse lo cotxe se 'ns presentá un subjecte francés, se tragué lo sombrero y 'ns presentá un parell de pistolas.

Jo, naturalment vaig estranyar aquell ayre decissiu del estranger y creyent que 's tractava d'incitarme á un desafio, vaig renunciar generosament á batirme, tornantli las pistolas ab la mateixa galanteria que me las havia ofertas.

Llavors éll, no sé si indignat, produhi dos disparos, que 'l tornaveu no tardá en repetir fins á deu vegadas, ab la particularitat de que cada cop se sentia 'l soroll ab mes forsa.

Comprenguí á las horas la *pantomina* de las pistolas y posant un franch en mans del tirador me vaig dirigir á la fonda, en la porta de la qual ja estava disposat lo nou tilburi que 'ns havia de conduhir á Chamounix.

Comensava á caure la tarde. Lo nou tronch que arrossegava lo lleuger cotxe empenia una pujada rapidissima, entrant en lo llogaret de Saint Gervais, ahont hi han uns banys d' ayguas thermals.

Seguirem per la marje esquerra del Arve, admirant una superba cascada al costat mateix del estany de Chede, are completamen sech.

Lo fret comensava á sentirse; aixó nos donava á comprendre que 'ns acostavam al Mont-Blanch, per més que nostres penetrantís miradas no acertavan á descobrirlo encara.

—Hi falta molt? preguntavam tots.

—D' aquí poch veurém la vall de Chamounix, contestava 'l majoral *acariciant* ab lo fuet als cavalls.

Advertit del bell panorama que devia presenciar, á cada revolta que donava la carretera mas miradas s' adelantavan pera veure si 's descubrian las casas de Chamounix; pero inútils esforços; montanyas y més montanyas solzament se destacavan al peu d' espessa sélva, comensada á envolcallar per la boyra de la nit.

Ja desconfiava d' arribar de dia á la vall, quan al sortir d' un petit túnel un crit d' admiració y una expressió d' entusiasme sortí de mon pit.

JOSEPH REIG Y VILARDELL.

(Acabarà).

AL MONT-BLANCH

(Acabament)

A vall de Chamounix apareixia á mon devant voltada de blanques montanyas. La nit comensava á extendres y en la corrent del Arve se reflectian las llums de las casas de Chamounix.

Estavam á tres graus sota zero.

—Al hôtel del Mont-Blanch, crida una veu al peu del tilburi.

—Al hôtel de l' Unió.

—Lo cotxe pera l' hôtel dels Alpes es aquí, —repetiren simultàneament altrás veus.

—Al del Mont-Blanch, —diguerem entregant l' equipatge á un mosso que 'ns feu creuhar per una espayosa plassa, al extrém de la qual, un elegant *chalet* ostentava lo rétol de «Grand hôtel Mont-Blanch».

Llustrejava 'l següent matí.

No hi ha res pera mí tant agradable com lo recort de la sortida del sol vista desde 'l peu del Mont-Blanch y entre mitx d' aquella arbreda que fertilisa las crestallinas ayguas del Arve, que neix en lo fons del bosch.

Los arbres llunyans, sempre frondosos, constantment verts, van adquirint poch á poch aquestos tons tan vigorosos, y mentres la claror ilumina sos tronchs, suaument besats per lo riu, se destacan en sas brancas los primers raigs de la nova llum.

LA RENAIXENSA.—Any XV.

Caminant á la claror de l' albada anavam una colla d' excursionistas sortits de diferents hôtels y animats d' un mateix desitj: lo de recorre lo Mont-Blanch fins á arribar al Mar-de-Gel.

—Tindrém bon dia,—nos digué l' acompanyant—no hi ha pas perill de que caygui cap *agulla*, perque avuy lo vent no porta malicia.

Jo que ja tenia coneixement de lo que passa moltes vegadas quan lo vent bufa de ferm, fent desempenyarse formidables agullas ó millor dit pichs de gel, vaig celebrar la profecia.

Estavam á 50 metres sobre la vall de Chamounix. Lo camí se feya esret y montanyós per moments. Ja 'ns trobém prop de las Agullas Grossas y sota nostre s' apercebeixen molt reduhidas las casas de la vila de Chamounix.

Girem los ulls espantats y procurém fer avansar los cavalls, no sigui que una petita relliscada nos sepulti per sempre més en lo fons d' aquella vall.

A las onze del matí y á 560 metres d' altura sobre 'l nivell del Arve se sentia un fret intens; tots los expedicionaris anavam coberts d' atapahits y calents vestits perque ja sabiam que la temperatura era en aquella regió de 8 á 10 graus sota zero.

Los guias nos aconsellaren que al arribar á las congestas nos cuydessim de tancar la boca y respirar tant sols pel nas y encara ab molta precaució.

Aixís ho ferem y al arribar allí, terme de nostre viatge, nos abrigarem be fins y tant que 'ns haguessim acostumat á la nova temperatura.

La barba, pestanyas y 'l borrisol de las orellas se cobreixen d' una lleugera capa de gebra al desabrigarse una mica, y del bigoti y llavi inferior penjan una pila de cremells de gel.

Jo treguí la llengua y al moment se 'm refredá, cobrintse d' una capa de gel. Los guias nos impediren enrahonar llargament fins que estigué encés lo foch que preparavan pera escalfarnos avans d' entrar á la Caverna dels boscos.

Las congestas ó formidables penyas de gel gosan de gran fama entre tots los que visitan lo Mont-Blanch. Fins á aquest punt unicament arriban los expedicionaris, visitan! la Mar-de-Gel, que 's forma en la punta de la Congesta dels boscos.

Aquesta mar te 8 kilómetres de llarch per 2 d' ample, y ab aixó pot formarse la idea de la gran extensió de gel que hi haurá acumulada en la espayosa montanya. La dels Buissons y de l' Argentiére, son las duas altrás congestas unidas á la dels boscos y que forman una especie de vall en mitx de la qual hi han uns quants arbres.

Acompanyats cad' un de nosaltres per un guia y apoyats en groixuts bastons, penetrarem dins de la Caverna dels boscos, freda gruta de gel á qual final (32 metres de llargada) nos sorprengué la cayguda del riu Arverion.

Escalarem una petita montanya, nos situarem ben apoyats dalt de un mirador y ¡oh magnífich panorama! descobrirem tota la grandor de la Suissa, contemplarem tota la magnificencia de son territori, entregantnos á agradables meditacions.

Al caurer la tarde del dia següent nos passejavam pel moll del Mont-Blanch de Ginebra, recorrent ab nostra mirada l' extensió de aquella montanya que tan dolços recorts nos despertá.

Ben prompte las tenebras de la nit la envolcallaren com en un brunzit mantell, fentla desapareixer com si aquesta hagués aparegut solzament pera fernos sentir tan vivas impresions.

JOSEPH REIG Y VILARDELL.

PARLAMENT DE DOS AUCELLS (*)

FAULA

Vora 'l gòtich finestral
De un antich castell feudal,
Dintre de gàvia daurada,
Ben bé 's plany de lo seu mal
Pobre aucella empresonada.

La Senyora del castell
Volgué tení un passarell
Y lo parany feu posar,
Y entre sas mallas lo aucell
De lliure en esclau torná.

¡Si n' está de regalat!
¡Si n' es l' aucell d' estimat!
Mes per ço, plora que plora,
Sols desitja llivertat,
Sols volar es lo que anyora.

Son cant trist un dematí,
Un rossinyol va sentí,
y prop la gàvia son vol
Deturant, aixís va dí
Al captiu lo rossinyol:

(*) Premiada en lo Certámen del «Centre Catalanesch Recreatiu», celebrat á 28 d' Abril de 1878.

—Ditxós mil voltas sou vos, company
Que sens fadigas, ni dol, ni afany
Ben regalada vida teniu,...
Jo que he de viure volant tot l' any
De un arbre al altre, del bosch al riu
Y en mitj las brancas
Guarnir lo niu,
Jo só de veras, company aymat,
Jo só de verás, lo malhaurat,

De vos ne cuidan tendras donzellas
Y dins sa cambra cantant ab ellas
No passeu penas, frets ni calor,
Y á la finestra dolças aucellas
Venen á fervos sos cants d' amor.
Jo visch fugintne
Del cassador;
Jo tinch ma vida sempre en perill
Sols per guanyarme un granet de mill.

Vos la vivenda d' or trevallada
De flors y essencias teniu voltada
Gastéu per beure búch de crestall:
Jo al cim de un arbre tinch la mirada
Y 'ls noys me prenen mon greu trevall...
Del gorch bech l' ayga
O del xaragall...
Y encare 'l pobre rossinyolet,
Se mor á voltas de fam y set.—

Y quan ou eix parlament
Lo presoner al moment
Prop de sos ferros s' acosta;
Y ab cantar de sentiment
Aixís li feu de resposta:

—Lo qui tal parla, que 'n vá d' errat;
Res es la vida sens llibertat
Per mes que sian d' or las cadenas;
Dintre eixos ferros empresonat,
Res mes hi trobo que dòls y penas...

Per vos las horas
 passen serenas.
 Per gavia os donan tot l' ample espay
 Y vostras alas no 's plegan may.

Jo per la vida poder'm guanyar,
 Tinch de fer brinco y refilar
 Tant si de broma estich, com de dol;
 Vos sou ben lliure de no cantar
 Si no os plau ferho, bon rossinyol.
 Digáume are
 si tinch consol
 Digau si es trista la meva sort;
 Si no 'm valdria molt mes la mort...

Felis mes n' era quant á la aubada
 Dalt de la branca més amagada
 Lo niu deixava, de goig cantant...
 Trovantne sempre que á la tornada
 La auçella espera de amor piulant...
 Are he de viure
 sempre plorant...
 Si os sembla bona ma vida encare,
 Deixeu que surte, y entreu, compare.

—Vostra vida tant m' agrada
 Y aqueixa gavia daurada
 Me sembla presó tant bella,
 Que 'm feu mercé molt preuhada
 Si 'm permeteu viure en ella.

—De bon grat—contesta l' au :
 La portella obriu si os plau;
 Y entreu sense compliment;
 (No fos càs que en lo palau
 De la feta heguin esment)

.

Vora 'l gòtich finestral
 ... De l' antich castell feudal

Lo passarell ja no hi salta...
¡Mare de Deu! ¡y que val
La llibertat quan nos falta!

De sopte, surt del castell
Un gat, persecuintlo á n' ell,
Mes com lliure pot volar,
Obrint sas alas lo aucell
Fins al cel no va parar...

Y lo gat, que aixó l' altera,
Vol menjá's la presonera;
Mes com l' au no pot fugir,
En las garras de la fera
La pobreta... va morir.

Lo qui de *enveja* la corcor sent
De aquesta feta prengui éscarment;
Lo hé dels altres no es de envejar
Puig pot á voltas en mal tornar;
Quiscun que tinga lo que Deu vol;
Si mes desitja, no han de mancar
gats que devoren al rossinyol.

ÁLVAR LOPE ORRIOLS DE FEDRIANI.

DARRERÍAS

Sempre las darrereras cosas
trobo que son las mellors;
quan las flors van acabantse
¡qué 'n son de bellas las flors!

Si 'l desterrat, de sa vila
va marxant per terra ó mar,
més bella que may la troba
quan sols veu lo campanar.

Quan d' algun ser que 'ns estima
y estimém, nos despedim,
oblidem tots sos defectes,
y més amor li tenim.

Y al sol quan se 'n va á la posta,
de véurel no 'n tenim prou:
y la música que passa
¡ay Deu meu! ¡cóm nos con mou!

Y quan som á l' agonia
quan estém prop del no ser,
es quan la vida nos sembla
tot bellesa y tot plaher.

Y totas eixas ideas
que 's tancan en ma rahó,
me fan dedubir que sempre
lo darrer es lo mes bo.

JOSEPH MARTÍ FOLGUERA.

MISTERIS DEL COR

ASSEJANTME l'altre dia pel Parch, vegí una parella asseguda en un banch situat en un dels llocs mes solitaris y casi ocult entre la frondositat dels arbres.

Era cap al tart d'un dia seré, l' hora més bonica pera exaltar á dos cors enamorats.

Mogut per la curiositat vaig acostarmhi, y al sentir mos passos s' aixecaren y fugiren com dos aucells sorpresos per la presencia del que va á torbar la soletat del bosch.

Al arribar al banch m' hi asseguí, com desitjós d' aspirar l' ayre misteriosament carregat d' emanacions amorosas, que havia d' haver deixat la parella enamorada.

Sol alli ab mos pensaments fills d' una anyoransa que mes aviat semblava enveja, va cridar-me l' atenció un petit plech que 's trobava al peu del banch.

Després de cullir-lo vaig desfer-lo y 'n sortiren las tres cartas que á continuació copio, suprimint las firmas, llegintlas á lá esmortuhida claror del últim sospir del dia.

Diuhén aixís :

UN CASAT Á UN SOLTER

Amich meu : estich que no sé qué 'm passa. Tinch dintre 'l cap una nuvolada que han produhit los vapors del meu cor inflammat per

LA RENAIXENSA.—Any XV.

dos amors que llytan desesperadament. He vist una dona com may l' he somniada, y me 'n he enamat, y lo més trist de tot es que ella 'm correspon. De balcó á balcó nos enteném. Jo no sé qui es encara, y ella no sab qui só. Ignora per lo tant que jo sia casat. Jo puch respondre de que ella es soltera.

Me tens donchs que no sé qué fer. ¿Fingiré als seus ulls trobarme lliure, alentant las ilusions que ja l' atormentan? ¿Li confessaré la meua situació destruhint sas esperansas? ¿Arrastraré jo las consecuencias terribles d' omplir de fel lo còr de la meua dona llegalítima que m' estima y á qui jo adoro y respecto?

¡Ah! per qué hi ha foch en los ulls, y mel en lo sonriure y atraccions en las bellas formas d' aquesta dona, que per casualitat s' ha posat devant meu, ab lo seu cor lo suficient sensible pera correspondre!

Digam, amich volgut, tu que tindrás serenitat pera aconsellarme, qué es lo que dech fer, pera no causar la infelicitat de cap de as duas donas que m' estiman, ni veurem jo fet protagonista d' un drama tràgich!

Y no duptis que si casat ab la que avuy m' exalta hagués vist á la que ja es meua, l' hauria estimada de la mateixa manera que ara la estimo, trobantme en lo mateix conflicte que 'm desespera.

A la ab que avuy me lligan llassos indisolubles, no puch ni dech oblidarla. A la que sens dupte accediria á mos desitjos, no puch ni dech amargarli tota la seva vida, que ara comensa en mitj del esplet de la més hermosa juventut.

Faltar á l' una, es robarli la ditxa: faltar á l' altra, es trossejarli 'l cor. Y ab quin dret m' haig de convertir jo en butxí de dos sers que no han comés altre delicte que estimarme?

Si 'l mon no s' esparverés, fingint escandalisarse, d' aquestas situacions, en las que ara jo 'm trobo; si la dona no volgués per ella sola la possessió d' un cor que podria fer la felicitat d' una altra al mateix temps que fa la seva, molt prompte jo resoldria l conflicte.

Si sobreposantme á ma passió, conseguís que ma vehina m' olvidés fent lo sacrifici de sustreurem á sas miradas, amagantme ahont no pogués arribar son sonriure, creu, amich meu, que ho faria. ¿Peró esborrará ella del seu cor la sagnant petjada que li he estampat al trobarnos cara á cara sense buscarnos, per casualitat? No, no m' olvidará: ho he llegalít en sos ulls, que m' abrusan, ho he comprés en la seva insistencia d' enamorada.

Ja veus mon conflicte. Ajudam á trobar una solució que 'm lliu-

re d' aquesta batalla del amor, del deber y de la honra, de la que de persistir y desenrotllarse, n' ha de resultar que l' abisme de la desesperació y de la bojeria nos engoli á tots.

LO SOLTER AL CASAT

Pobre amich meu: comprench y deploro ta situació. No vull exasperarte contra mí, donante los consells que 'm demanas. Atribuheixo mes lo teu conflicte al instint de la naturalesa, que ha fet impressionable y sensible lo teu cor que expontáneament se deixa dominar per tot lo bell, que no pas á la depravació de ton caràcter y á la expansió de sentiments infames, que res respectan, y que sé verament que en tú no hi germinan.

He reflexionat sobre lo que 't passa; vos he compadescut á tú, á la teva dona y á l' *altra* y m' ha ocorregut una solució.

Si aquesta pobra criatura, aquesta extraordinaria bellesa, es tal com tú me la fas compendre, vols que jo me n enamori, esborrantli l' amor que per tú sent ab lo que jo li inspire, lo qual no dupto conseguir, y sia després davant de Deu y dels homes la meva esposa? Jo soch lliure, jo soch sols lo responsable de mas accions, y es tan profunda l' amistat que m' uneix á tú, que 'm veig ab prou forsas pera dur á cap lo sacrifici que t' indico.

D' aquesta manera vos salvareu vosaltres, y jo sortiré d' aqueix aburrimient que pesa sobre ma juventut, d' ensá que la fredor de la indiferencia ha apagat lo caliu de mas emocions.

Jo necessito alguna cosa extraordinaria pera conmourer, y tú en millor hora no podias proporcionármela. ¿Aceptas?

LO CASAT AL SOLTER

De cap manera. No podrás may figurarte l' odi que has encés en mon pit. La solució que 'm presentas, lo meu cor la rebutxa. Tú has acabat de tornarme boig per ella.

¡Ah! Si al que 'm deshonrés lo mataria, al que solzament donés una mirada d' amor á aquella dona, li engegaria un tiro!

.....

Perdona, amich meu, aquest arrebato. La gelosia 'm cega. De tú solzament no puch tenirne. Fes lo que vullgas, però salvans á tots.

Després de llegidas volguí trobar á la enamorada parella, però ja las sombras de la nit s' havian estés per sobre la terra, quedant tot com tancat dintre una urna funeraria.

Desde llavors no 'm puch treure del cap aquesta pregunta: ¿Ell, era 'l marit ó l' amich?

SIMON ALSINA Y CLOS.

À UNA PAGESA

Quan l'arbre es vert
l'ombreta es bona.

Oh quíua nit! Cap altra com aquella,
Jesús havia nat en lo portal
ab lo sospir de la darrera aucella
de fret glassada al niu; era Nadal.

Com un pa d'or l'iglesia resplandia,
l'olor d'incens embriagava 'ls cors,
l'orga la nau omplia d'armonia
y eran sas notas música d'amors.

Llavors te coneguí, gentil pagesa,
baixos los ulls y místich lo semblant,
jo no sabia pas qu'era bellesa,
mes de tú ho vaig aprendre en un instant.

Aquell portar la blanca mantellina,
aquell suau perfum d'honestedat,
aquells ulls blaus de claretat divina,
ton cabell ros pel front mitx esbullat,

Cóm mos sentits torbàren! Com ta imatge
tañ fundament mon cor vingué á ferir
á tes plantes esclau, en homenatge,
mon seny y voluntat te vaig rendir.

De resar ja 'ls meus llabis no 'n sabian,
mes també ma oració vaig alsá á Deu,
los meus recorts d' infància renaixian,
d' allavoras mon cor qu' estima y creu.

Quin goig lo meu! En plena renaixensa
me sentia á la vida despertar;
per 'quell moment no mes de dilxa inmensa
per sempre mes t' hauria d' estimar.

Deixa qu' á l' ombra del teu cor floreixi
lo meu amor com en redós sagrat,
lo dia aquell en que ton cor mereixi
tots mos pecats haurá Deu perdonat.

Jo ton niu coneix ja; coneix lo temple
hont tos quinz' anys floreixen innocents,
y 'l contemlo de lluny com se contempla
la llar sagrada per los fills ausents.

Se 'ls dos xiprers que 'l guardan y la branca
ahont cada any lo rossinyol fa niu
no mes per veure ta caseta blanca
y les converses que tu y ell teniu.

Tes amigues coneix; les flors galanes
qu' estimas tu, de cada dia més,
les violetes que 's diuen tes germanes,
tos rojos tulipans y tos rosers.

Tos gessamins y blanques englantines,
la passionera que 'l balcó 't cobreix,
tes vares de Jessé, tes clavellines
y 'l lliri d' aigua qu' en l' estany floreix.

Quánts cops allí t' he vist! Quánts vegades
tot mirante 'l respir m' he contingut
perque no 't detinguessin mes mirades
xercolant ton jardí, oh hermosa Ruth.

Oh, aixís es lo teu mas; per tot verdeja,
per tot sobrix de vida y ufanor,
lo torrent á ses plantes remoreja
y es á l' estiu un vergeret en flor.

Alcássar de la pau! Que bé s' hi troba
ton cor de noya en ses parets tancat
y respirant en l' ayre de ta alcoba
l' olor dels romanins del Montserrat.

Si 'l teu pare 't visqués, gentil pagesa,
goig del seu cor y dels seus ulls mirall,
¡cóm se veuria honrat en sa vellesa!
rosa del camp y lliuri de la vall.

Lo cuch d' ahir tornat en papallona,
ha sigut l' obra d' uns pochs anys no mes,
nina encara ahir y avuy ja dona
ja sabs lo que vol dir tenir promés.

No 't fassis, no, per 'xo la vergonyosa,
no ets pas tu sola que vergonya sents,
també l' ànima bat y 'm fuig commosa
dels divuyt anys als dias ignocents.

Oh, lo meu cor, com tendrament palpita,
com ell te crida á honrar lo meu escó,
á ser allí la hermosa Sulamita
del Cantar dels Cantars de Salomó.

Oh tórtora del bosch anyoradissa,
lo meu concell ascolta pel teu be,
lo teu cosset de palma vincladissa,
un que 'l sostinga te de menesté'.

Pera fer lo camí de nostra vida
los cors s'ajuntan en sagrat concert
y treu l'amor esplèndida florida,
l'ombreta es bona mentres l'arbre es vert.

Donam la ma; jo 't sostindré en mos brassos,
tu de ma vida endolcirás la fel,
jo 'm deixaré portar per los teus passos
y sé ben bé que 'm guiarás al cel.

RAMON E. BASSEGODA.

14 de Mars de 1885.

